

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi, copyright@minedu.fi

VIITE: OPM012:00/2010

SONERAN LAUSUNTO TEKIJÄNOIKEUSTOIMIKUNNAN MIETINNÖSTÄ - RATKAISUJA DIGIAJAN HAASTEISIIN (OKM 2012:2)

TeliaSonera Finland Oyj (Sonera) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää kunnioittaen seuraavaa:

1. DIGIAJAN HAASTE

Digitaalisessa muodossa olevien hyödykkeiden tuotanto-, jakelu-, ja kulutusmahdollisuudet kehittyvät kaiken aikaa ja tätä muutosta seuraten kehittyvät myös käyttäjien odotukset. Digitaalisen hyödykkeiden odotetaan olevan saatavilla ajasta ja paikasta riippumatta jatkuvasti kehittyvin tavoin. Kulttuurin tekijöille digitalisoituminen tarjoaa mahdollisuuden tavoittaa yhä suurempia yleisöjä yhä alenevalla kustannuksella.

”Digiajan haaste” on ennen kaikkea merkittävä mahdollisuus, johon tulee vastata mukauttamalla toimintatapoja ja ansaintamalleja tekniseen kehitykseen. Tietyissä tapauksissa tämä edellyttää lainmuutoksia, mutta lähtökohtaisesti sääntelyn tulisi olla vasta viimesijainen keino muutokseen sopeutumiseksi.

2. KYSYMYSKOKONAISUUDET

Toimikunta on nostanut mietinnössään esille neljä digitalisoitumisen tekijänoikeuksiin vaikuttavaa aihealuetta. Kahta aihetta on lähestytty hallituksen esityksen muotoon laaditulla muistiolla ja kahta selvityksellä, joissa ei ehdoteta lainmuutoksia.

Sonera pitää toimikunnan mietintöä arvokkaana työnä digiajan haasteiden tunnistamisessa, mutta vastustaa sääntelyä, jolla perusteetta puututtaisiin suomalaisten perustuslaissa turvattuun oikeuteen ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoa, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.

3. EHDOTUS TEKIJÄNOIKEUSLAIN 25 G §:N MUUTTAMISESTA

Sonera kannattaa mietinnössä esitettyä ehdotusta, jolla helpotetaan arkistoituihin tv- ja radio-ohjelmiin sekä sanoma- ja aikakauslehtiin sisältyvien teosten uudelleen käyttöä. Ehdotus parantaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden aineistojen saatavuutta ja mahdollistaa oikeudenhaltijoiden ansainnan aineistosta, joka muutoin olisi vaivoin saatettavissa kuluttajien saataville.

4. EHDOTUS TEKIJÄNOIKEUSLAIN 56 G §:N MUUTTAMISESTA

Toimikunta ehdottaa muistiossaan tekijänoikeuslakia muutettavaksi siten, että tuomioistuin voisi määrätä oikeudenhaltijan vaatimuksesta teleoperaattoria estämään asiakkailtaan pääsyn verkkosivulle, joiden tarkoituksena on tekijänoikeudella suojatun aineiston saattaminen yleisön saataviin ilman oikeudenhaltijan suostumusta.

Sonera vastustaa esityksen antamista alla esitetyin perustein ja yhtyy FiCom ry:n mietinnöstä jättämään eriävään mielipiteeseen.

4.1 ESITETYT ESTOTOIMET EIVÄT OLE OIKEASUHTEISIA

Sonera tuomitsee laittoman verkkojakelun kaikissa sen muodoissa ja korostaa, ettei se tee mitään yhteistyötä laitonta verkkojakelua harjoittavien toimijoiden kanssa. Soneran asiakkailleen tarjoamaa yleiseen internetiin pääsyn mahdollistavaa tiedonsiirtopalvelua ei Soneran käsityksen mukaan voida millään perusteella katsoa laittomien verkkopalveluiden välittämiseksi.

Sonera pitää kohtuuttomana esitystä, jossa teleoperaattori veloitettaisiin omalla kustannuksellaan ja vastuullaan toimiin, joilla pyritään vaikeuttamaan pääsyä julkisesti saatavilla olevaan aineistoon, jonka tarjontaan, sisältöön tai olemassaoloon operaattori ei voi tosiasiallisesti millään tavoin vaikuttaa.

Esitetyllä säännöksellä olisi merkittävä ja ennakoimaton vaikutus viestintäverkkojen toimintaan Suomessa ja se asettaisi perusteita, ja puutteelliseen vaikutusarvioon pohjautuen, internetyhteyden tarjoajille vastuun ja toimintavelvollisuuden julkisessa tietoverkossa saatavilla olevasta sisällöstä.

On selvää, että luvaton tiedostonjakelu aiheuttaa oikeudenhaltijoille vahinkoa. Esitetty säännös ei kuitenkaan ole tehokas eikä oikeasuhtainen toimi tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Sonera katsoo, että viestintäverkon toimivuuden varmistaminen on huomattavasti tärkeämpää kuin tekijänoikeuksia loukkaavan tiedostonjakelun vaikeuttaminen teholtaan kyseenalaisilla toimilla. Soneran näkemyksen mukaan tehokkain ja kestävin tapa vähentää piratismia on rikoksiin puuttuminen niiden lähteellä sekä laadukkaiden laillisten palvelujen ja niiden tarjontaa tukevien toimintaedellytysten (mm. kitkattoman lisensointijärjestelmän) kehittäminen.¹

¹ Tästä esimerkkinä Soneran Suomessa tarjoama Spotify palvelu, jonka on todistetusti ollut mm. Ruotsissa yksi merkittävimmistä laittomien palveluiden käyttöä vähentäneistä "toimista".

4.2 ESTOTOIMIEN TEHOKKUUS JA VAIKUTUKSET

Esimerkkinä estotoimien vaikutuksesta mietinnössä mainitaan Nielesenin tutkimus, jossa The Pirate Bay palvelun käyttö Tanskassa väheni välittömästi asetetun eston myötä jopa 73 prosenttia. Sonera pitää uskottavana, että estotoimella voidaan vaikuttaa yksittäisen palvelun käyttöön, mutta uskoo vaikutuksen heikkenevän ajan myötä kuluttajien oppiessa kiertotoimet, jotka harjaantumatonkin käyttäjä pystyy vaivatta tekemään. On myös huomattava, että suuri osa laitonta materiaalia etsivistä käyttäjistä löytää hakemansa lähteen tavanomaisella hakukoneella. Mahdollisista palvelukohtaisista estotoimista riippumatta vaihtoehtoisten laittomien lähteiden löytäminen olisi näin suhteellisen helppoa ja tunnettujen hakukonepalveluiden tarjoaminen lienee siten tosiasiallisesti merkittävämpi ”välitystoimi”, kuin internetpalvelun tarjoaminen.

Edellä mainitusta riippumatta Sonera yhtyy toimikunnan toteamaan siitä, että hakukoneet ovat keskeinen osa internetin toimintaa, eikä niitä tule perusteettomasti rajoittaa². Samalla Sonera pitää erikoisena sitä, että toimikunta mietinnössään esittää merkittäviä estotoimia juuri itse viestintäverkkoon, vaikka hakupalveluihin asetettavat rajoitukset olisivat todennäköisesti viestintäverkkoihin määrättäviä estoja tehokkaampia ja perusoikeuksia vähemmän rajoittavia toimia.

Laissa nykyisellään olevat keinot (esim. tekijänoikeuslaissa säädetty hakemusmenettely luvattoman jakajan tunnistetietojen selvittämiseksi) tarjoavat tehokkaat työkalut laittomuuksiin puuttumiseen. Mietinnössä esitettyihin haasteisiin kansainvälisessä sääntelyssä ja viranomaisyhteistyössä tulee vaikuttaa yhteistyötä kehittämällä – ei kansallisiin viestintäverkkoihin rajoittuvilla estotoimilla.

Estotoimia harkittaessa tulee huomioida myös suomalaisten palvelukehityksen edellytysten turvaaminen. Kuten mietinnöstäkin esitetään, on palvelun laillisuuden toteaminen uusissa palvelukokonaisuuksissa toisinaan hankalaa ja useat menestyviksi palveluiksi sittemmin osoittautuneet palvelut (esim. YouTube) ovat toimintaansa aloittaessaan koetelleet tätä rajaa. Mikäli suomalaisten palveluiden alkutaival olisi estotoimin katkaistavissa kevyessä menettelyssä niiden kotimarkkinalla, asettaisi tämä kotimaiset palveluntarjoajat muilla markkinoilla toimintaansa aloittavia yrittäjiä heikompaan asemaan.

Sonera katsoo, että julkisen vallan tulisi varmistaa uusien palveluiden toimintaedellytykset vähintään muuta Eurooppaa vastaavalla tavalla. Summaarisessa menettelyssä asetettavat estotoimet eivät olisi omiaan tukemaan uusien palveluiden kehitystä.

5. VERKKOTALLENNUSPALVELUT

Mietinnössä esitetään verkkotallennuspalveluiden tarjoamista koskevan säännösten selventämiselle neljä vaihtoehtoa: 1) yksityisen kopioinnin rajoitussäännös ja hyvitysmaksu 2) suora lisensiointi, 3) kollektiivinen lisensiointi tai 4) sopimuslissensissäännös.

Henkilökohtaiset verkkotallennuspalvelut ovat yksi kansainvälisesti kasvava, selvään käyttötärpeeseen vastaava, digitaalinen palvelu. Verkkotallennus, jossa käyttäjille

² Tekijänoikeustoimikunnan mietintö, sivu 117.

tarjotaan vaihtoehto tallentaa kotipääteen sijaan yksityisiä kopiotaan verkkoon, on malliesimerkki teknisestä kehityksestä, jossa perinteinen hajautettu laitesidonnainen ominaisuus voidaan tarjota käyttäjä- ja ympäristöystävällisesti verkossa. Verkkotallennuspalveluun sovellettavan lainsäädännön tulisi olla tasapuolista ja teknologiariippumatonta.

Sonera suhtautuu myönteisesti verkkotallennusta koskevien sääntöjen selkeyttämiseen ja näkee, että asia nousee esiin myös hyvitysmaksujärjestelmän kokonaistarkastelussa.

6. KAUPALLINEN LINKITYS

Mietinnössä selvitettiin kaupallista linkittämistä. Soneran katsoo, että internetissä vapaasti saataville saatettuun aineistoon linkittäminen on internetin olennainen ominaisuus, jota ei tule perusteetta lailla rajoittaa. Sonera katsoo, että laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa tarjoaa riittävän suojan mahdolliseen sisällön epäasialliseen käyttöön.

7. LOPUKSI

Mietinnössä esitetyllä estomääräyssäätelyllä ja verkkotallennuspalveluita koskevalla säätelyllä on merkittävä vaikutus Soneran oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Ottaen huomioon, ettei toimikunnassa ole ollut mukana operaattorijäseniä, Sonera toivoo, että ministeriö, mahdollisimman objektiivisen kokonaiskuvan selvittämiseksi, aktiivisesti kuulee mahdollisissa jatkoselvityksissä operaattoreita.

Kunnioittavasti,

TeliaSonera Finland Oyj
Karol Mattila, lakimies